

ZADRUGA.

List za razpravo národno-gospodarskih vprašanj.

Glasilo zveze slovenskih posojilnic.

„Z združenimi močmi!“

Štev. 6.

V Celji, 30. junija 1885.

Tečaj II.

Izhaja vsak mesec enkrat. Velja za celo leto s pošiljanjem vred 1 gl. 50 kr. — Inserati po dogovoru. — Naročnine, inserati in dopisi naj se pošiljajo uredništvu v Celji, glavni trg št. 105.

Previdnost pri izplačevanju posojil.

Iz Metlike. Pri naši posojilnici pripetil se je dogodek, ki je zopeten dokaz, da v denarnih zadevah ni nikoli previdnosti dovolj. Nek mož iz Gribelj bil bi rad imel denarja, a stvar imela je svoje težave, kajti zemljišča vsled pogodbe ni mogel več obremenjevati, drugega premoženja pa tudi ni imel. V svojej zadregi napravi prošnjo na tukajšno posojilnico. Slednja mu dovoli posojilo v znesku 200 gl. proti temu, da on in dva veljavna poroka podpišeta menjico. Mož išče po vsej občini, a nihče mu neče podpisati, ker so vsi znali, da ni zaupanja vreden. Kaj si izmisli zvita buča? Dobi nekega klateža in ta mu na menjico podpiše imeni dveh bližnjih sosedov Petra Pezdrca in Ivana Mileka. Ker sta omenjena soseda zaupanja vredna, izplačalo se mu je posojilo v znesku 200 gl. Ko se je izvedelo, da je novce pri posojilnici dobil, začelo se je povpraševati in počasi prišla je vsa sleparija na dan. Posojilnica zahtevala je novce nemudoma nazaj, ter potem pričela tožbo. Za sedaj narastlo je 27 gl. 25 kr. tožbenih stroškov, a konec pravde menda še ni in možno je, da bosta omenjeni mož in klatež, ki je podpisal imeni dveh sosedov, še prišla v Novomesto pod ključ.

Pri Celjski posojilnici pripetil se je celo slučaj, da je bil po c. kr. notarji legalizovani podpis enega poroka kriv. Tudi celjska posojilnica terjala je posojilo precej nazaj, akoravno je bilo varno, ker je bil drugi porok zanesljiv in tudi dolžnik sam še kredita sposoben. Pózor! toraj, da se ne pripeti kakova zguba iz neprevidnosti. Pri celjski posojilnici morajo se po kupnih pogodbah vsi izkazati, da so res tisti, ako jih nikdo od načelstva osebno ne pozna.

Davkarske zadeve posojilnic.

Neposredne pristojbine: V zmislu postave od 21. maja 1873 (drž. zak. št. 87) §. 3 in 4, morajo posojilnice vsakega pol leta in najdalje do 15. julija in 15. januarja plačati neposredno pristojbino po menjičini lestvici (skala I.) od sledečih vkupnih zneskov, ki so se v preteklem polletu vplačali oziroma izplačali:

1. od vplačanih deležev,
2. „ izplačanih „

3. od vstopine,
4. „ izplačanih obrestij deležev,
5. „ izplačanega kakovega družega dobička družtenikov.

Dalje morajo posojilnice plačevati v zmislu postave od 29. februarja 1864 (drž. zak. št. 20) §. 7, 2%no pristojbino od izplačanih ali kapitalizovanih obrestij hranilnih vlog vsakega pol leta in sicer najdalje do 31. januarja in 31. julija.

Ker navadno posojilnice kapitalizujejo obresti še le koncem leta, pridejo toraj v I. poluletni izkaz samo izplačane obresti hranilnih vlog od 1. januarja do 30. junija, med tem ko kapitalizovane obresti še le v II. poluletni izkaz pridejo. Te izkaze mora posojilnica sama narediti in plača pri dotični davkariji z izkazom vred določeno pristojbino, prepis izkaza si pa naj vsaka posojilnica napravi za slučajne potrebe.

Zamuditi seveda ne sme, ker se predpiše dvakratni oziroma enkratni znesek pristojbine kot kazen, če se le en dan zamudi.

Dotični izkazi so prav priprosti in smeta se oba izkaza narediti skupaj, namreč za neposredno in za 2%no pristojbino, tukaj obrazec:

Izkaz

neposrednih in 2%nih pristojbin posojilnice v za čas od 1. julija 1884 do 31. decembra 1884.

Tekoče št. št.	Sklicaje se na	Predmet	pristojbini podvržen znesek		lestvice ali %	pristojbina	Opomnja
			gl.	kr.			
1.	letni račun	deleži vplačani	930	—	I	70	
2.	(ali pa pri	„ izplačani	110	—	„	10	
3.	prvem iz-	vplačana vstopnina	186	—	„	20	
4.	kazu na)	izplačane obresti od deležev	375	50	„	30	
5.	mesečni sklep	izplačane obresti hranilnih vlog	961	87			
		okroglijih	980	—	2%	19 60	
6.		kapitalizovane obresti hranilnih vlog	3793	25			po lestvici I = 1 gl. 30 kr.
		okroglijih	3800	—	2%	76	2% = 95 gl. 60 kr.
		(pri prvem izkazu kapitalizovanih obrestij ni)					
		vkup	—	—	—	96 90	

Izgledno letno poročilo.

Opomnja: za 2%no pristojbino velja vsaki goldinar nad 20 gold. za celih 20 gold., ako znašajo obresti hranilnih vlog n. pr. 41 gld. 10 kr. mora se plačati 2%na pristojbina od 60 gold. toraj 1 gold. 20 kr.; zneski pod 1 gold. ne pridejo v poštev, n. pr. 20 gold. 90 kr. se računirajo okroglih 20 gold., toraj pristojbina 40 kr., ako pa cele obresti ne dosežejo 20 gold., se plača samo od tistega zneska, ne pa od okroglih 20 gold. do 20 gold., n. pr. če znašajo izplačane obresti 11 gold. 20 kr., plača se 2% pristojbina 22 kr., pri višjih zneskih se pa računirajo od 20 gold. do 20 gld. Opomnimo slavne posojilnice na to, da si napravijo mesečne sklepe in seštejejo vkup v obrazcu navedene zneske za čas od 1. januarja do 30. junija 1885 in da plačajo neposredno in 2% pristojbino pri dotični davkarji o pravem času, t. j. najdalje do 15. julija t. l. z izkazom vred, sicer predpišejo finančne oblasti običajno globo.

Posojilnica v Kopru imela je svoj občni zbor dne 26. marca t. l. v Dekani, kateri se je vršil sledeče:

Zbor se je odprl ob 10. uri predpoldne. Odprl ga je g. predsednik Anton Krisanaz utrdivši, da je navzočno zakonito število članov. G. tajnik prebere zapisnik I. glavne skupščine ter sporoča o delovanju zadruga do konca leta 1884, tako le:

Po tem, ko sem prebral zapisnik prve skupščine, preiti mi je na delovanje odbora in nadzorstva, ter v obče na delovanje zadruga.

Glavna naloga odborova je bila najprej, da se potrdijo pravila. V to svrhu se je učinilo veliko pisanja, a odborniki so se tudi sešli dne 30. maja 1884. v Žavljah. S dopisom 6. junija istega leta javil je slavni c. kr. pomorski trgovinski tribunal v Trstu, da je zadruga protokolovana.

Nekoliko za tem je začel odbor obdržavati svoje

Avstrijske hranilnice v letu 1882.

A. Vložniki in stranke.

Takole število	Dežele	Število koncem 1882. l. obstoje- čih hranilnic	Število vložnikov				Prirastek vlož- nikov		Razun tega je		V kolikih številkih se je od strank	
			z začet- kom leta 1882.	med letom		koncem leta 1882.	število	odstotek	med letom:		vplačalo	izplačalo
				novi	popol- noma iz- plačani				uplačalo strank	se stran- kam izpla- čalo		
1	Spodnja Avstrija	64	459922	96778	77635	479065	19143	416	322907	270418	419685	348053
2	Zgornja Avstrija	33	132868	22563	17818	137613	4745	357	56291	55858	78854	73676
3	Šolnograd	4	21554	5135	3880	22809	1255	582	7853	9591	12988	13471
4	Štajerska	47	189854	44867	38793	195925	6074	320	81262	93259	126129	132052
5	Koroška	7	37014	8734	5749	39099	2085	563	10090	12409	17924	18158
6	Kranjska	2	33870	6885	5156	35599	1729	510	10910	12155	17795	17311
7	Primorska	2	11549	3715	3000	12264	715	619	15846	9564	19561	12564
8	Tirolska i Predalska	16	79828	22318	14941	87205	7377	924	40617	32193	62935	47134
9	Česka	88	430532	85906	70594	445844	15312	356	282746	261327	368652	331921
10	Moravska	44	94835	21212	16048	99999	5164	545	73497	52221	94709	68269
11	Šleska	16	37125	7187	4850	39462	2337	629	26744	16603	33931	21453
12	Gališka	19	82853	30121	22913	90061	7208	870	47068	44123	77189	67036
13	Bukovina	1	5569	2329	1877	6021	452	812	5647	4625	7676	6502
14	Dalmatinska	2	563	102	94	571	8	142	86	5	188	99
	Skupno	345	1617936	356952	283348	1691540	73604	455	981564	874351	1338516	1157699
	1881	335	1550084	342941	275139	1617936	67852	438	901580	839721	1244521	1114860
	1880	328	1482559	345627	278102	1550084	67525	455	815976	801265	1161603	1079367
	1879	324	1425174			1482559	57385	403				
	1878	319	1403926			1425174	21248	151				
	1877	311	1381077			1403926	22849	165				
	1876	305	1342693			1381077	38384	278				
	1875	292	1263357	1)	1)	1342693	79336	628	1)	1)		
	1874	277	1207139			1263357	56218	466			1)	1)
	1873	261	132448			1207139	74691	660				
	1872	235	1021259			1132448	111189	1089				
	1871	212	927209			1021259	94050	1014				
	1870	193	832376			927209	94833	1139				
	v 13. letih					859164	10322					

1) Ti podatki so se za 1880. l. prvokrat zanesljivo sestavili in veljajo toraj za prejšnja leta.

sednice in jih držal tečajem l. 1884. sam 22, skupaj z nadzorstvom jedno.

Sednice so se obdrževale večinoma v sobotah zvečer in nadaljevale v nedeljah dopoldne.

V prvi sednici, obdržavane dne 20. julija razpravljalo se je: 1) o deležih ali delnicah, 2) o postotku na koji se ima dajati posode, 3) o postotku koji se ima dajati na hranilne vloge, 4) o tem kje i kako se ima dobivati posode, 5) o vstopnini, 6) o rezervnem fondu, 7) o uradnih troških, 8) o troških pri posameznih slučajih, 9) o prodaji tiskovin.

Omenjam te točke, ker se vse delovanje zadruga okolo tega vrti, ter hočem po njih to delovanje ob kratkem opisati.

Glede deležev izrekla se je misel, da bi bilo najbolje, da so po 5 gl., s čem se ve da ni nikomur zabranjeno, da vzame tudi više deleže predvidjene v al. 1. §. 5.

Odločilo se je, da se ima dajati posode na 6 po sto. To se je nekojim čudno zdelo, ker da se je reklo

pri snovanju zadruga, da se bode dajalo na 5 po sto. Ali ko se je tó reklo, mislilo se je, da bode zadruga ceneje denar dobivala. Ker se pa to ni dogodilo, ker se je vsa posojila dobilo na 5 i več po sto, moralo se je dajati posode na rečeni postotek.

Postotek, koji se ima dajati na hranilne vloge, ustanovil se je v prvi odborovej sednici na 4 i pol. O tej točki razpravljalo se je tudi v sednici odbora i nadzorstva dne 6. novembra. Nekoji gospodi so predlagali, da se daje 4 po sto, drugi zopet da se daje 5 po sto, dokler se ceneje denarja dobi. Ostalo se je vendar pri starem postotku, 4 in pol po sto z opazko, da morejo oni člani zadruga, koji bi ne bili voljni pohranjevati denarja po 4 i pol po sto, posojevati zadrugi denar po pet po sto, dokler se ne bi morda od drugod denarja ceneje dobilo.

Jako imenitna točka razprave v sednici odborovej dne 20. julija je bila ona, kje naj se posoda dobi. Odločilo se je prositi ravnateljstvo banke „Slavija“ v Pragi,

Avstrijske hranilnice v letu 1882.

B. (Vloge in njih stanje.)

Tekoče število	Dežele	Vloge vložnikov						Prirastek vlog od lani	
		Stanje začetkom leta 1882	Prirastek	Odpadek z izplačanimi obrestmi vred.	Izplačane in kapitalizovane obresti	Stanje koncem leta 1882.	Prirastek vlog od lani		
							goldinarjev	odstotki	
				Med letom					
				goldinarjev					
1	Spodnja Avstrija	218196214	59300417	63244719	8771772	223023684	4827470	221	
2	Zgornja Avstrija	64065835	13665878	14659158	2825487	65898042	1832207	286	
3	Solnograd	8407968	2729246	2537066	340080	8940228	532260	633	
4	Štajerska	83698714	26753850	27713168	3480952	86220348	2521634	301	
5	Koroška	14686623	3664792	3370023	591793	15537185	886562	604	
6	Kranjska	15100656	3310918	2991135	616089	16036528	935872	620	
7	Primorska	4588775	1702695	1587238	166885	4871117	282342	615	
8	Tirolska i Predelska	34777753	15699746	11817491	1466719	40126727	5348974	1538	
9	Česka	255566312	72679084	73982297	10484672	264747761	9181449	359	
10	Moravska	48626423	15561722	14187554	2140952	52141543	3515120	723	
11	Šleska	12295138	3775047	3135899	555670	13489956	1194818	972	
12	Gališka	29174168	12861242	11328260	1351880	32059030	2884862	989	
13	Bukovina	2684155	1382978	1272315	124904	2919722	235567	878	
14	Dalmatinska	279824	59829	66138	12870	286385	6561	234	
	Znesek za 1882	792148558	233147444	231892461	32930715	826334256	34185698	432	
	1881	744654457	235987671	220333802	31840232	792148558	47494101	638	
	1880	699338677	230483403	217188711	32021088	744654457	45315780	648	
	1879	648642353	213408561	194551907	31839670	699338677	50696324	782	
	1878	625024359	185142490	191227394	29702898	648642353	23617994	378	
	1877	610007947	186335016	200009566	28690962	625024359	15016412	246	
	1876	589400210	203811264	211015760	27812233	610007947	20607737	350	
	1875	539313459	214113135	190527807	26501423	589400210	50086751	929	
	1874	482782202	221962476	189579799	24148580	539313459	56531257	1171	
	1873	403046806	225896052	166530851	20370195	482782202	79735396	1978	
	1872	341173649	166318940	121453554	17007771	403046806	61873157	1813	
	1871	285706689	138427440	97095525	14135045	341173649	55466960	1941	
	1870	245708911	114892354	86963448	12068872	285706689	39997778	1628	
	v 13. letih		2569926246	2318370585	329069684		580625345	23631	
	Prebitek		251.555.661						

ali bi isto i uz koje pogoje posodilo denarja, i gledati da se ga tudi drugod dobi — kolikor ceneje toliko bolje. Posredovanjem glavnega zastopstva banke „Slavije“ v Ljubljani, kojemu bodi s tem izrečena srčna hvala, imenitno njegovemu načelniku Ivanu Hribarju, koji se i sam do Kopra potrudil, da razvidi naše poslovanje i da nam marsikaj razjasni i koji nam je večkrat tudi pismeno razjasnil jedno ali drugo stvar, dobila je zadruga od banke „Slavije“ 10.000 gl. kredita po 5 po sto, k čemu se ima prišteti računске pristojbine 1 gl. Ta kredit nas je postavil na noge, da smo mogli začeti delovati. Ravnateljstvo iz Prage, ko nam je dovolilo ta kredit, nam je še čestitalo, zaželevisi zadrugi najboljši uspeh, a odbor mu tudi v ovej priliki izreka svojo globoko zahvalnost in priporoča vsem članom zadruge, da se osigurajo pri velikem, bogatem in domoljubnem društvu, kakovo je banka „Slavija“. Nadalje je dobil odbor 1000 gl. posode od posojilnice v Celju na Štirkem po 5 po sto. Za to se je največ zahvaliti ravnatelju te posojilnice, g. Mihaelu Vošnjaku, koji je svojo naklonjenost napram našej zadrugi pokazal tudi s tem, da je prišel v Koper, razgledal odborovo poslovanje, bil prisuten celej jednej sjednici ter mu dal različitih napotkov vsled skušnje, kojoj ima on pri posojilnicah i koje je odbor hvaležno uvažal. Tudi „Bratovščina hrvatskih ljudi v Istri“ v Kastvu je posodila zadrugi 500 gl. po 5 po sto.

Drugih posod zunaj zadruge ni še dosedaj dobilo. V zadrugi samej našlo se je mož, koji so dali ali obe-tali razun hranilnih vlog tudi posode po več sto forintov, na čem se odbor tudi tukaj iskreno zahvaljuje. Pri tej priloznosti naj omenim, da se denarja skoro ne more boljše vložiti ali posoditi, nego v našo zadrugo i da so lahko brez skrbi i člani, koji vsi skupaj jamčijo, i oni koji denar posojujejo. Odbor postopa pri vsakem slučaju natanko i vestno. Ko jeden ali drugi posodo prosi, mora imenovati poroka i prinesti posestne liste svoje i svojega poroka. Iste se dobro razvidi, pogleda se v tabularne knjige, ali imajo dolgov prosilec i porok, prosi se zaupnega moža, da sporoča o jednom i drugem, ali so dobri gospodarji, i še le ko se vse to zna, ko je vse povoljno, odloči se, da se da posoda. A ta se daje samo na pol leta, tedaj dosta na kratek čas, v kojem se ne morejo veliko spremeniti okolščine pri posojevalcu in pri poroku, a ko bi se imele spremeniti, ni težko, da se denar nazaj dobi. Daje se namreč posoda na menjice in tisti dan, ko menjica izteče, ima se pravo postopati proti izposojevalcu, odnosno proti poroku. Ako se pa vidi, da izposojevalec in porok nista nazadovala, ako se vidi, da so v istih okolščinah, morda še boljših, nego pred pol leta, z druge strani da v resnici niso mogli vratiti posode, potem se ista lahko podaljša.

Zaupni možije, koje se je imenovalo pri sednici odbora i nadzorstva v Žavlah, skoro vsi so sprejeli to častno nalogo, jako koristno i potrebno za zadrugo, ter so jo

vestno izpolnjevali, a odbor se smatra dolžnim izreči njim tukaj svojo zahvalo. Glede porokov hočem tudi nekaj omeniti. Mnogi prosilci, posebno od začetka, govorili so, da je njih posestvo najboljši porok, zakaj bi drugi imel za njega jamčiti i trpeti; drugi so se zopet bojali sprejeti poroštvo; tretji dali so si plačati „žornado“, da so šli za poroka. Posestvo je dober porok, ali ko bi se samo na posestvo dajalo, moralo bi se v vsakem slučaju vknjižiti ali intabulirati, i s tem bi se imelo veliko več stroškov i opravil, a k temu, ko bi se imelo dobiti denar nazaj, veliko več sitnosti i mnogo kesneje. V posameznih slučajih bi se pa vendar mogla dati posoda tudi na vknjiženje ali na dolžna pisma. Ni se treba bojati, da bi porok za izposojevalca trpel. Saj porok je navadno iz one vasi, iz koje i izposojevalec ali saj blizu jeden drugemu stanuje, vsekako pozna izposojevalca i njega okolščine. On gre za poroka samo poštenemu možu i dobremu gospodarju, i ako bi mu imelo na slabeje iti, potem ravno porok kakor izposojevalec dober znanec najlože to opazi i reče ali sporoči odboru, naj se od njega, ko steče menjica, iztirja denar, da on dalje ne bode za poroka, i da je najbolje, da se ni uz družega poroka ne podaljša.

Sosed sosedu najbolje pozna, drug drugemu najlože zaupa, drug drugemu ima tudi pomagati v potrebah in sicer brez plačila, brez „žornade“. Danes meni, jutri tebi. Danes je jeden potreben posode, drugi mu s poroštvom pomaga, da jo vdobi. Jutri, to je za nekoliko časa, mogne biti potreben drugi, pa mu prvi pomaga. Nikdar se ne povzdigovati jeden nad drugega, vselej se ljubiti kakor brati i to ljubezen kazati ne samo z besedami, temuč tudi z dejanjem. Jedino tako morejo napredovati vsi pošteni i dobri i popraviti se slabi, kar je i mora biti vseh nas vroča želja.

Po teh besedah naj grem dalje s svojim sporočilom.

Vsak kdor hoče dobiti posojilo, mora biti član zadruge, ter imeti saj jeden delež (akcijo), koja je po pravilih usteno vložena na najmanj 5 gl. To je denar, kojega izposojevalec ne izgubi, ampak na njega še obresti vleče, i s kojim se izposojevalca na zadrugo nekakim načinom veže, da i on sam v njeno korist dela. Razun teh 5 gl. mora vsak član plačati vstopnino od 2 gl., t. j. ko stopi v zadrugo, ta znesek plačati i to jedenkrat za vselej, dokler je član zadruge, dokler ima saj jeden delež. Ko bi prenehal biti član ter pozneje zopet hotel postati, moral bi zopet plačati vstopnino. Ko bi tega ne bilo lahko, bi se našlo mož, koji bi se večkrat izbrisali ter zopet vpisali in prouzrokovali mnogo brezpotrebnega opravila. I prav v tem se vidi potreba vstopnine; iz tega se vidi, da je povse opravdana, kakor je to odbor v svojej prvej sednici odločil. Vstopnina je potrebna, iznesek bi mogel odbor tudi na manje spremeniti. Vsekako pa denar, koji se pod tem naslovom vdobi, ne izgubi se, ampak ali se potroši za potrebe ali pa se ga za vsako mogočo nepredvidjeno potrebu z obrestmi vred hrani.

(Konec prihodnjič.)